

[CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
AAN ANNA MARIA VAN SCHURMAN [UTRECHT]
8 JULI 1647
4617

Samenvatting: Huygens stuurt Schurman werk van Janus Secundus. Als de *Pathodia* (waaruit ze reeds enkele psalmen heeft gehoord) is gedrukt, zal hij haar een exemplaar sturen. Het schilderij van Goudt stuurt hij niet, omdat hij hoopt dat zij dit in Den Haag bij hem zal komen bekijken.

Bijlage: *Opera* (Secundus 1631).

Van een antwoord van Anna Maria van Schurman is niets bekend.

Primaire bronnen: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIV, nr. 401, fol. 491v: ontwerp (autograaf).

— Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLV, nr. 401, fol. 143rv: later afschrift naar ontwerp (Constantijn [V] Huygens).

— Van der Stighelen & De Landtsheer 2009, pp. 184-185: Nederlandse vertaling.

Vroegere uitgaven: Worp 4, nr. 4617, p. 411: onvolledig (<Eximii popularis ... cum imperio injungas.>), rest samengevat.

— Rasch 2007, nr. 4617, pp. 815-817: volledig, met Nederlandse vertaling.

— Van der Stighelen & De Landtsheer 2009, pp. 184-185: volledig, in Nederlandse vertaling.

Namen: Robert Ballard; Hendrik Goudt; Janus Secundus; Johan Godschalk van Schurman; Gisbertus Voetius.

Titel: *Opera* (Janus Secundus 1631); *Pathodia*.

Glossarium: cantio (lied); psalmus (psalm).

Transcriptie

Annæ Mariæ à Schurman.

IIX Julii 1647.

Nobilissima virgo,

Eximii popularis mei, cujus hâctenus artificem ob oculos habuisti ¹manum non è vulgo, nunc et mentem et ingenium vide, et ab his profecta præstantissima atque, ut mihi quidem videntur, cum antiquitate comparabilia monumenta. Vide, inquam, et cum bonis omnibus dole, hujus tam lucidi sideris in Batavo climate brevius curriculum fuisse, quam penè solis hyberni est ad septentrionem. Si satis memini, querebaris hujusmodi libellos in urbe vestrâ non extare. Gaudebo, si ne hâctenus quidem allati fuerint, ut ab amico Hagiensi potius quam ab ullâ manu exterâ accipias magnum poëtam Hagiensem. Decus reverâ nostrum et natalium fateor meorum grande ornamentum.

Psalmi nostri, quorum nonnullis pro humanitate tuâ patientissimas aures commodasti, ad unum omnes excusi sunt; sequuntur cantiones Gallicæ et Italicæ, quas simul duxi nescio an edendas an expuendas, ut semel hisce næniis defunctus amicis flagitantibus videri possem totam fidem liberasse. Videbis tu etiam id opusculum, simulatque exortum fuerit è lentulis, vel certè distractissimis manibus typographi regii, cujus, ut cætera despicias, utique elegantes typos non improbabis.

Quam J@Ø ²: "\<@<J@H pictoris vestri Goutii penes me mirabilem tabellam esse narravi, etiam nunc transmissa fuisset, nisi succurrisset, quod ipsam te Hagæ videbaris polliceri in hanc æstatem. Quo in consilio si adhuc perstas, ut ego quidem opto, ac te cum cæteris amicis rogo, tutius illud κειμήλιον hic | 143v | visetur, cum paucis aliis, quibus te, nisi fallor, vix pœnitebit breve momentum impendisse. Manda tamen, si quid secus curatum velis; ecce enim cum imperio injungas.

---

1. KA XLV: <manum non è vulgo> voor <ob oculos habuisti>.

2. KA XLV: <: "4<`<J@H>.

Summæ virtutis et eruditionis cultor et admirator,
C.H.

Domino Voetio, fratrique item optimo et humanissimo viro salutem plurimam dico.

Vertaling

Aan Anna Maria van Schurman.

8 juli 1647.

Edele juffrouw,

Ziehier van een uitnemend ³stadgenoot, van wie u tot nu toe [alleen] de kunstige, buitengewone ⁴hand onder ogen hebt gehad, nu [ook] zowel de ⁵geest als het genie, en zijn daaruit voortgekomen voortreffelijke geschriften, die mijns inziens zeker vergeleken kunnen worden met die van de Oudheid. Bezie het, zeg ik, en betreur met alle goeden dat de loop van deze zo heldere ster aan de Hollands hemel bijna korter is geweest dan die van de winterzon in het noorden. Als ik het mij goed herinner, hebt u zich erover beklaagd dat boeken van dit soort in uw ⁶stad niet voorradig zijn. Ik zal mij verheugen als ze er nog niet zijn aangekomen, zodat u deze grote Haagse dichter eerder van uw Haagse vriend ontvangt dan van een of andere vreemde hand. Ik vind hem inderdaad onze trots en het grote sieraad van mijn plaatsgenoten.

Mijn ⁷psalmen, aan enkele waarvan u uit vriendelijkheid uw geduldige oren hebt geleend, zijn allemaal gedrukt; er volgen Franse en Italiaanse airs die ik gemeend heb erbij te moeten voegen, ik weet niet om uit te geven of uit te spuwen, zodat men kon zien dat ik meteen na het voltooien van deze klaagzangen alle beloften aan mijn aandringende vrienden heb ingelost. U zult ook dit werkje zien, zodra het zal zijn losgewrongen uit de langzame, ja wel erg afgeleide handen van de koninklijke ⁸drukker, wiens sierlijke drukwerk u tenminste niet zal mishagen, al zou u het overige verafschuwen.

Het wonderbaarlijke ⁹schilderij van uw stadgenoot de ¹⁰Lkrankzinnige[↓] schilder [Hendrik] Goudt, dat ik bezit en waarover ik u al heb verteld, zou bij deze gelegenheid ook meegezonden zijn, als het mij niet te binnen was geschoten dat u leek te beloven zelf nog deze zomer naar Den Haag te komen. Als u bij dit voornemen blijft, wat ik beslist wens, en u [ook] namens andere vrienden vraag, zult u deze Lkostbaarheid[↓] hier des te veiliger kunnen bekijken, met nog enkele andere zaken, met betrekking tot welke u, als ik mij niet vergis, geen spijt zult hebben er een kort moment aan te hebben besteed. Maar zeg het als u het anders had gedacht: weet toch dat u mijn bevoegd gezag bent.

---

3. Janus Secundus, de jong gestorven zestiende-eeuwse Neo-Latijns dichter van Haagse geboorte (1511-1536).

4. Janus Secundus is ook als medailleur bekend. Anna Maria van Schurman heeft een gedichtje gewijd aan één van zijn medailles, die van zijn geliefde Julia, 'In imaginem Juliae à Joh. Secundi quam artificiosissimè exsculptam' (Op de afbeelding van Julia, allerkunstigst uitgesneden door Janus Secundus; zie Schotel 1853, Aanteekeningen, p. 13), op welk gedicht Huygens reageerde met zijn 'Ad Schurmannam, num J. Secundi sculpturam imitari voluerit' (Aan Mej. Schurman, nu zij de beeldhouwkunst van Janus Secundus heeft willen navolgen; 9 januari 1649, gedichten 4, p. 146).

5. Aan te nemen is dat Huygens een exemplaar zond van de door Petrus Scriverius bezorgde uitgave van Secundus' *Opera*, met name de Leidse heruitgave van 1631. De eerste druk was in 1619 in Leiden verschenen.

6. Utrecht.

7. Uit de *Pathodia*.

8. Robert Ballard.

9. Vermoedelijk een schilderij van de Utrechtse schilder Hendrik Goudt (1585-1648) voorstellende *Jupiter en Mercurius in het huis van Philemon en Baucis*, genoemd in de veilingcatalogus uit 1725 van het bezit van Susanna Huygens en aldaar omschreven als "Een kaersligtje, verbeeldende de Historie van Baucis en Philemon, by H. Goudt". Goudt heeft in 1612 een gravure van deze voorstelling gemaakt, gebaseerd op een schilderij van Adam Elsheimer. Goudts gravure en Elsheimers schilderij waren in miniatuurformaat (16 x 22 cm oblong), Goudts schilderij wellicht ook. Het kan eventueel ook om een ingekleurd exemplaar van de gravure gaan. Met dank aan Gary Schwarz (Amsterdam), die mij op het spoor van deze identificatie zette.

10. Goudt was sinds de jaren-1620 krankzinnig.

De vereerder en bewonderaar van uw uitmuntende deugd en kennis,
Constantijn Huygens.

Groet ook hartelijk de heer [Gisbertus] Voetius en uw goede en vriendelijke ¹¹broer.

---

11. Johan Godschalk van Schurman.